

ЗЕМЛЕВПОРЯДНА ОСВІТА

УДК 332.2:332.3

ПРОФЕСІЯ «ЗЕМЛЕВПОРЯДНИК» НА РИНКУ ПРАЦІ: СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ПОПИТУ І ПРОПОЗИЦІЇ

Третяк А.М. доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НААН України,

Третяк В.М., доктор економічних наук, професор,
Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління,

Дорош Й.М., доктор економічних наук, доцент,

Дорош О.С., доктор економічних наук, професор,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: nniesco@ukr.net

У пропонованій статті проаналізовано стан найзатребуваніших і найменш популярних професій, спеціальностей в Україні та виявлено, що спеціальності для підготовки фахівців землепорядного профілю серед них відсутні. Також відзначено, що на законодавчому рівні спеціальності «Землеустрій та кадастр», «Оцінка землі та нерухомого майна» з підготовки зазначених фахівців замінено на спеціальність «Геодезія та землеустрій», яку віднесено до галузі знань «Архітектура та будівництво» (технічні науки). Обґрунтовано, що професія землепорядника має відноситись до галузі знань «Соціальних та поведінкових наук», підставою чого були положення ЗУ «Про землеустрій» та дослідження світового досвіду сутності понять землеустрою і землепорядкування (мають як технічне, так і соціально-економічне, правове й екологічне спрямування).

Доведено, що професія землепорядника потребує перепрофілювання. З огляду на вищезвзначене, постає потреба у визначенні нових спеціальностей і спеціалізацій та внесенні їх до класифікатора професій ДК 003:2010. Вказано на доцільність розширення підготовки фахівців у межах: 1) спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» спеціалізації «Землеустрій та адміністрування землекористування» і «Кадастровий реєстратор»; 2) спеціальності 101 «Екологія» спеціалізації «Землепорядкування та екологізація землекористування»; 3) спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Економіка землепорядкування та землекористування». Запропоновано внести до класифікатора й перелік нових кваліфікацій.

Ключові слова: професія «землепорядник», ринок праці, перспективні спеціальності та спеціалізації у сфері землепорядкування, нові кваліфікації.

Постановка проблеми.

Розвиток суспільства в усі часи був пов'язаний із впорядкуванням використання землі, яка й тепер залишається основним засобом для існування людства і джерелом суспільного багатства. Потреба встановлювати межі турбувала землевласників із давніх-давен. Цю функцію виконують землевпорядники. Коли з'явилися перші представники цієї професії – достеменно невідомо. Але професія землевпорядника і нині є затребуваною як у селі, так і в місті. У нашій країні вона завжди користувалася пошаною, тому що присвячена безцінному скарбу України – землі, яка завжди мала особливе значення.

За проведеними дослідженнями в Україні в найближчій перспективі до 10 найбільш затребуваних професій відносимо: програмісти (C++, Java), технологи харчових виробництв, інженери-будівельники, архітектори, дизайнери офісів та інтер'єрів, менеджери з персоналу, рекрутери, інженери-енергетики, журналісти, технологи виробів легкої промисловості, фінансисти (спеціалізація «банківська справа») [1]. Крім того, до перспективних відносяться також: менеджери готельного бізнесу, бухгалтери, аудиторів, юристи, маркетингологи.

За даними МОН України, за результатами вступу 2017 року, найпопулярнішими спеціальностями серед вступників за ОС «бакалавр» в Україні стали «Філологія», «Право», «Менеджмент». На них подали, відповідно, 85 тисяч, 74 тисячі та 59 тисяч заяв. Крім того, серед лідерів – «Медицина», «Комп'ютерні науки», «Туризм», «Середня освіта», «Психологія», «Економіка». На ці спеціальності висловили бажання вступити

від 46 до 40 тисяч абітурієнтів. Останню сходинку у ТОП-10 отримала «Інженерія програмного забезпечення» із результатом у 33 тисячі заяв (рис. 1) [9].

До того ж, виявлено, що такі спеціальності як «Право», «Менеджмент», «Туризм» та «Економіка» залишаються одними із найбільш популярних у абітурієнтів навіть при тому, що вони не затребувані на ринку праці. При цьому високі щаблі у рейтингу займають й потрібні економіці спеціальності, такі як «Комп'ютерні науки» та «Інженерія програмного забезпечення». До найменш популярних спеціальностей відносимо (рис. 2) «Богослов'я» (185 заяв без урахування духовних ВНЗ) та «Гідроенергетика» (193 заяви на вступ).

Проте спеціальності для підготовки фахівця із землевпорядкування відсутні серед найбільш і найменш популярних. Тому із застереженням маємо сприймати ситуацію, що виникла.

Список затребуваних професій на ринку праці змінюється. Журнал «Фокус» склав рейтинг професій, які будуть перспективними за 5-10 років [10]. Перш ніж виділити найперспективніші спеціальності, видання разом з експертами визначило сфери економіки, які будуть найактивніше розвиватись у найближчому майбутньому. Відтак, спочатку склався список із 40 сфер економіки, які, на думку «Фокуса», будуть успішно розвиватися найближчими 5-10 роками. Експерти оцінили перспективу розвитку цих галузей за 10-бальною шкалою, поставивши кожному сектору оцінку від 1 до 10 балів. При цьому кожен експерт міг додати в список ту галузь, якої не було серед 40 зазначених, але чий потенціал він вважає значним.

Рис. 1. Характеристика найпопулярніших професій для вступників у вищі навчальні заклади у 2017 р.

Рис. 2. Характеристика найменш популярних професій для вступників у вищі навчальні заклади у 2017 р.

Згідно з отриманими даними було складено рейтинг 15 найперспективніших галузей, до яких відносимо: інформаційні технології, телекомунікації і зв'язок, *землеробство*, виробництво лікарських засобів і аптечний бізнес, банківська діяльність, харчова і переробна промисловість, транспортні послуги, фінансові послуги, юридичні послуги, побутові послуги, металургія, виробництво алкогольної продукції, *енергетика*, *тваринництво*, комунальні послуги.

Відтак 20 найперспективніших професій *наступного десятиліття*: продавець, IT-фахівець, інженер з автоматизації виробництва, маркетолог, інженер комунального обслуговування, *агроінженер*, технолог з виробництва і переробки харчової продукції, технолог побутового обслуговування, логістик, юрист (господарське *та земельне* право), енергетик, ветеринар, фармаколог, фінансист, інженер зв'язку, практичний психолог, генетик, біохімік, робототехнік, нано-інженер.

Крім того, аграрні країни активно розвивають органічне та фермерське землеробство. Це потребуватиме залучення великої кількості співробітників, які вміють працювати на землі – а отже, формує серйозну нішу. Загалом тенденції ринку праці найближчими роками можна звести до дев'яти головних напрямів [5]: *інженери*, *фахівці у сфері IT*, *фахівці з нанотехнологій*, *маркетологи*, *працівники сфери обслуговування*, *логісти*, *фахівці з екології*, *хіміки*, *медики*.

Постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 року № 1187 затверджені нові Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності [7] щодо подальшого ведення навчально-наукової роботи в закладах освіти. Наказом Міністерства освіти і нау-

ки від 06.11.2015 року № 1151 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей [6], за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266» [8] затверджено Таблицю відповідності Переліку напрямів, за якими здійснювалася підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра (Перелік 1), Переліку спеціальностей, за якими здійснювалася підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра (Перелік 2).

Зазначеною постановою визначено замість спеціальностей «Землеустрій та кадастр» і «Оцінка землі та нерухомого майна» - спеціальність «Геодезія та землеустрій», яку віднесено до галузі знань «Архітектура та будівництво», яка належить до технічних наук.

Разом з тим, Законом України «Про землеустрій» визначено, що землеустрій - це сукупність соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території адміністративно-територіальних одиниць, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил [2]. Цим же законом (*стаття 1*) визначено, що діяльність у сфері землеустрою це наукова, технічна, виробнича та управлінська діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб, що здійснюється при землеустрої. Документація із землеустрою (*землепорядна документація*) це затверджені в установленому порядку текстові та графічні матеріали, якими регулюють-

ся використання та охорона земель державної, комунальної та приватної власності, а також матеріали обстеження і розвідування земель, авторського нагляду за виконанням проектів тощо. Заходи із землеустрою - передбачені документацією із землеустрою роботи щодо раціонального використання та охорони земель, формування та організації території об'єкта землеустрою з урахуванням їх цільового призначення, обмежень у використанні та обмежень (обтяжень) правами інших осіб (земельних сервітутів), збереження і підвищення родючості ґрунтів.

Це є свідченням того, що професія землевпорядника, швидше за все належить до галузі знань «*Соціальних та поведінкових наук*» ніж до «*Архітектура та будівництво*». Адже, *архітектура* (грец. *αρχιτεκτονική* — будівництво) — це одночасно наука і мистецтво проектування будівель, а також власне система будівель та споруд, які формують просторове середовище для життя і діяльності людей відповідно до законів краси. *Землеустрій або землевпорядкування*, як зазначено в законі України «Про землеустрій» — це сукупність соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території адміністративно-територіальних утворень та суб'єктів господарювання на землі.

Як показують дослідження А.М. Третьяка і В.М. Третьяк, поняття та сутність землеустрою і землевпорядкування має як технічне спрямування, так і соціально-економічне, правове й екологічне.

Землевпорядники працювали і працюють у структурних підрозділах Держкомзему України, Держзем-агентства України та Держгеокадастру України, органах державної вла-

ди та місцевого самоврядування, Міністерствах (де є відділи земельних ресурсів); в державних та приватних проектних і оціночних підприємствах, ріелторських фірмах, агрохолдингах, с.-г. підприємствах; територіальних громадах, наукових установах, установах правового спрямування, громадських організаціях.

Землевпорядник володіє не тільки своїми професійними знаннями, але й юридичними та природничими. Для професії необхідно мати математичні здібності, інженерний підхід, просторову уяву, здатність розбиратись у законодавстві. Професія надзвичайно цікава та творча, яка потребує вміння приймати виважені рішення, спілкуватися з людьми, потребує уважності, чіткості і відповідальності. Щоб стати успішним фахівцем у цій галузі, необхідно бути наполегливим, впевненим у собі, активним, мати добре розвинену інтуїцію та логічно мислити.

За класифікацією професій, професійна діяльність землевпорядника належить до професій типу «людини-природа». На сьогодні інженер-землевпорядник повинен мати вищу освіту за напрямком підготовки «Архітектура та будівництво» із спеціальності «*Геодезія та землеустрій*», за освітньо-кваліфікаційним рівнем: *молодший спеціаліст, бакалавр або магістр*.

Нині землевпорядники використовують у своїй роботі сучасне обладнання: електронні інструменти; нові технології геоінформаційних систем. Значні проблеми виникають під час прийняття управлінських рішень через недосконалість нормативно-правової бази – коли у трьох землевпорядників з одного й того самого питання можуть виникати три різні думки. При цьому, для професіоналів надзвичайно важли-

во прийти до спільного рішення. Але як можна простому селянину пояснити проблеми законодавства? Прикро, коли не маєш змоги допомогти людині у вирішенні її питання, а ще більше - коли не знаєш, яким чином розтлумачити неможливість вирішення тієї чи іншої проблеми. Недоліком професії є також брак вільного часу для особистого життя, сім'ї та невідповідність заробітної плати в умовах сучасності. До переваг належить те, що робота цікава, багато спілкування, пізнання нового в земельному законодавстві та інше.

Разом з тим, вважаємо за необхідне зупинитись на пропозиціях А. Мартина, розкритих у науковій праці «Напрями адаптації змісту землевпорядної освіти до потреб національної та світової економіки» [3], де він оприлюднює *«погані новини»* для землевпорядної освіти – чи готові ми до них? Він констатує: «більшість наших випускників взагалі не розроблятимуть землевпорядну документацію; кількість робочих місць у галузі доволі обмежена; переважна частина «сучасного» українського землеустрою – це жахливий мікс із досить архаїчних правил, шаленої бюрократії та беззмістовних ритуалів. Для того, щоб освоїти розробку *примітивної* землевпорядної документації зараз потрібно 2-3 тижні практичного навчання, але не 5 років в університеті, а значна частина кадастрових реєстраторів – юристи .

Із частиною цих застережень можна погодитись. Тому його думки ще раз підкреслюють необхідність серйозних змін у підготовці фахівців із землевпорядкування.

Таким чином, *все вищевикладене зумовлює необхідність внесення змін у класифікатор професій ДК 003:2010 та визначення нових спеці-*

альностей і спеціалізацій підготовки фахівців із землевпорядкування.

На нашу думку, доцільно розширити підготовку фахівців землевпорядного профілю в межах: 1) спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» спеціалізації «Землеустрій та адміністрування землекористування» і «Кадастровий реєстратор»; 2) спеціальності 101 «Екологія» спеціалізації «Землевпорядкування та екологізація землекористування», 3) спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Економіка землевпорядкування та землекористування».

Водночас, вважаємо за доцільне внести у *класифікатор професій ДК 003:2010* такі кваліфікації: у розділ 8 «Головні фахівці - керівники науково-дослідних підрозділів та підрозділів з науково-технічної підготовки виробництва та інші керівники» - Головний землевпорядник; у розділі 14 «Менеджери (управителі) підприємств, установ, організацій та їх підрозділів» - Менеджер (управитель) землевпорядкування, Менеджер (управитель) у сфері операцій із земельними ділянками, Менеджер (управитель) у сфері досліджень на земельному ринку; у розділ 25 «Агрономи, гідротехніки, зооінженери, лісоводи та професіонали споріднених професій» - Землевпорядник; у розділ 33 «Асистенти ветеринарів, молодші фахівці в агрономії, лісовому, водному господарствах та в природно-заповідній справі» - Інспектор з використання земельних ресурсів; у розділ 34 «Інші технічні фахівці в галузі управління» - Державний інспектор з використання та охорони земель; у розділі 249 «Професіонали, що не входять в інші класифікаційні угруповання» - Землевпорядник-еколог, Землевпорядник-проектувальник.

Висновки.

Підсумовуючи викладене вище, відзначимо, що віднесення спеціальності «Геодезія та землеустрій» до галузі знань «**Архітектура та будівництво**» (технічні науки) не відповідає положенням ЗУ «Про землеустрій», дослідженням світового досвіду сутності понять землеустрою і землевпорядкування якими визначено, що їм притаманне як технічне, так і соціально-економічне, правове й екологічне спрямування. У зв'язку з цим доведено, що професія землевпорядника належить до галузі знань «**Соціальні та поведінкові науки**».

З огляду на це, потреба у перепрофілюванні напрямів підготовки землевпорядних кадрів є нагальною. Тому маємо працювати на випередження та внести зміни до класифікатора професій ДК 003:2010 стосовно визначення нових спеціальностей і спеціалізацій підготовки фахівців із землевпорядкування. Вважаємо за доцільне розширити підготовку фахівців у межах: 1) спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» спеціалізації «**Землеустрій та адміністрування землекористування**» і «**Кадастровий реєстратор**»; 2) спеціальності 101 «Екологія» спеціалізації «**Землевпорядкування та екологізація землекористування**», 3) спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «**Економіка землевпорядкування та землекористування**» (кваліфікація «**Менеджер землевпорядкування**»). *Запропоновано внести зміни й до переліку кваліфікацій.*

Список використаних джерел.

1. 10 найбільш затребуваних професій в Україні в найближчому майбутньому. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://ipress.ua/ljlive/10_naybilsh_zatrebuvanyh_profesiy_v_ukraini_v_nayblyzhchomu_maybutnomu_7916.html

2. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.2003 № 858-IV // Відомості Верховної Ради України від 05.09.2003 – 2003 р., № 36, стаття 282
3. Мартин А. Вища освіта з геодезії та землеустрою: час змінювати пріоритети навчання? // Землевпорядний вісник. – 2018. – № 2. – С. 30-36.
4. Мартин А. Зміст вищої освіти в галузі землеустрою: сучасний стан, проблеми та шляхи вирішення / А. Мартин, Й. Дорош, З. Флекей // Землевпорядний вісник. – 2009. – № 5. – С. 32-36.
5. Найбільш затребувані професії в 2017 році. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ilady.in.ua/2015/09/professii.html>
6. Наказ Міністерства освіти і науки від 06.11.2015 року № 1151 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15>
7. Постанова Кабінету Міністрів України № 1187 від 30.12.2015 року «Про затвердження ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-p>
8. Постанова Кабінету Міністрів України № 266 від 29.04.2015 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=248149695>
9. ТОП-10 найпопулярніших професій серед вступників в Україні – інфографіка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.5.ua/suspilstvo/top10-nai-populiarnishykh-profesii-sered-vstupnykiv-v-ukraini-infohrafika-155068.html>

10. ТОП-20 найперспективніших професій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/society/2009/08/28/25602/>
11. Третяк А.М., Третяк В.М., Пендзей Л.П. Стан та проблеми підготовки, підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів у сфері землеустрою. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. № 1-2. 2016. С. 128-135.
8. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 266 "On approval of the list of branches of knowledge and specialties under which higher education applicants are trained", Available at: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=248149695> (Last viewed 21.03.2018);
9. 5.ua, "TOP-10 of the most popular professions among entrants in Ukraine - infographics", Available at: <https://www.5.ua/suspilstvo/top10-naipopuliarnishykh-profesii-sered-vstupnykiv-v-ukraini-infografika-155068.html> (Last viewed 22.03.2018);

References

1. Ipress.ua, "10 most demanded professions in Ukraine in the near future", Available at: http://ipress.ua/ljlive/10_naybilsh_zatrebuvanyh_profesiy_v_ukraini_v_nayblyzhchomu_maybutnomu_7916.html (Last viewed 20.03.2018);
2. The Law of Ukraine "On Land Management" 2003. Kyiv, Vidomosti Verkhovhoi Rady Ukrainy;
3. Martyn A. (2018), "Higher education in geodesy and land management: time to change the priorities of learning?", *Zemlevporiadnyi visnyk*, no. 2, pp. 30-36;
4. Martyn A. (2009), "Content of higher education in the field of land management: the current state, problems and solutions", *Zemlevporiadnyi visnyk*, no. 5, pp. 32-36;
5. ILady, "The most demanded profession in 2017", Available at: <https://www.ilady.in.ua/2015/09/professii.html> (Last viewed 20.03.2018);
6. Order of the Ministry of Education and Science No. 1151 "On peculiarities of introduction of the list of branches of knowledge and specialties", Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15> (Last viewed 21.03.2018);
7. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1187 "On Approval of Licensing Conditions for Educational Activities of Educational Institutions", Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-n> (Last viewed 21.03.2018);
10. *Ukraiinska pravda*, "TOP-20 of the most promising professions", Available at: <http://life.pravda.com.ua/society/2009/08/28/25602/> (Last viewed 22.03.2018);
11. Tretiak A., Tretiak V., Pendzei L. (2016), "Status and problems of training, advanced training and retraining of personnel in the field of land management", *Zemleustrii, kadastr i monitorynh zemel*, no. 1-2, pp. 128-135.

Tretiak, V. Tretiak, I. Dorosh, O. Dorosh
THE PROFESSION OF LAND SURVEYOR
IN THE LABOR MARKET: THE STATE AND
PROBLEMS OF SUPPLY AND DEMAND

The article analyzes the state of the most popular and least popular professions and specialties in Ukraine. It's found that there are no specialties in the field of land management among them. It is also noted that at the legislative level the specialties "Land Management and Cadastre" and "Evaluation of land and real estate" were replaced by the specialty "Geodesy and land management", which belongs to the field of knowledge "Architecture and construction" (technical sciences). It is substantiated that the profession of land manager should relate to the field of knowledge of "Social and behavioral sciences". It's based on the provisions of the Law "On Land Management" and the study of world experience of the essence of the concepts of land management and land management planning (both have technical, socio-economic, legal and environmental focus).

It is proved that the profession of land manager needs to be reprofiled. In this regard, there is a need to identify new specialties and specializations and add them into the state classifier DK 003: 2010. It's important to expand the training of specialists within: 1) specialty 193 "Geodesy and land management" specializations "Land Management and Land Use Administration" and "Cadastral Registrar"; 2) specialty 101 "Ecology" specialization "Land management and ecologization of land use", 3) specialty 051 "Economics" specialization "Economics of land management and land use". It is proposed to add them to the classifier.

Keywords. *Profession "land manager", labor market, perspective specialties and specializations in land management, new qualifications.*

**Третяк А.Н., Третяк В. Н.,
Дорош И.М., Дорош О.С.**

**ПРОФЕССИЯ «ЗЕМЛЕУСТРОИТЕЛЬ»
НА РЫНКЕ ТРУДА: СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ СПРОСА И ПРЕДЛОЖЕНИЯ**

В предлагаемой статье проанализировано состояние самых востребованных и наименее популярных профессий, специальностей в Украине и выявлено, что специальности для подготовки специалистов землеустроительного профиля среди них отсутствуют. Также отмечено, что на законодательном уровне специальности «Землеустройство и кадастр», «Оценка земли и недвижимого имущества» по подготовке указанных специалистов заменены

на специальность «Геодезия и землеустройство», которая отнесена к области знаний «Архитектура и строительство» (технические науки). Обосновано, что профессия землеустроителя должна относиться к области знаний «Социальных и поведенческих наук», основанием чего послужили положения Закона Украины «О землеустройстве» и исследования мирового опыта сущности понятий «землеустройство» и «землепользование» (имеют как техническое, так и социально-экономическое, правовое и экологическое направление).

Доказано, что профессия землеустроителя требует перепрофилирования. В связи с этим существует необходимость в определении новых специальностей и специализаций и внесении их в классификатор профессий ДК 003: 2010. Указано на целесообразность расширения подготовки специалистов в пределах: 1) специальности 193 «Геодезия и землеустройство» специализаций «Землеустройство и администрирование землепользования» и «Кадастровый регистратор»; 2) специальности 101 «Экология» специализации «Землепользование и экологизация землепользования», 3) специальности 051 «Экономика» специализации «Экономика землепользования и землепользования». Предложено внести в классификатор и перечень новых квалификаций.

Ключевые слова. *Профессия «землеустроитель», рынок труда, перспективные специальности и специализации в сфере землеустройства, новые квалификации.*